

АКТУАЛЬНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ЗАГАЛЬНОГО ДАКТИЛОСКОПІЮВАННЯ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

Ганна Сергіївна ВЕРЕТУН,

*завідувач сектора дактилоскопічного обліку
відділу криміналістичних видів досліджень
Харківського Науково-дослідного експертно-
криміналістичного центру МВС*

Ярослав Борисович БЕРЕГОВЕЦЬ,

*головний судовий експерт сектора
дактилоскопічного обліку
відділу криміналістичних видів досліджень
Харківського Науково-дослідного експертно-
криміналістичного центру МВС*

В сучасних умовах погіршення криміногенної ситуації, проведення антитерористичної операції об'єднаних сил на сході країни, збільшення потоків мігрантів, а також постійної загрози скоєння терористичних актів в країнах близького зарубіжжя та загострення у зв'язку з цим питання розкриття злочинів, встановлення осіб невідомих трупів, безвісно зниклих осіб, залишається відкритою проблема загального обов'язкового дактилоскопіювання населення України.

Сучасними законодавчими актами коло осіб, які підлягають дактилоскопіюванню, обмежене чітко визначеними категоріями.

Відповідно до Інструкції про порядок функціонування дактилоскопічного обліку експертної служби МВС України», затвердженої наказом МВС України від 11.09.2001 це особи, які

- затримані за підозрою у вчиненні злочину;
- взяті під варту;
- звинувачуються у вчиненні злочину;
- піддані адміністративному арешту [1].

Відповідно до закону «Про національну поліцію» це особи, затримані за підозрою у вчиненні правопорушень (адміністративне затримання, затримання згідно з дорученнями органів правопорядку, затримання осіб органами досудового розслідування, адміністративний арешт, домашній арешт) [2].

Крім того в 2011 році з переліку осіб, що підлягають обов'язковому дактилоскопіюванню виключені особи, «затримані за бродяжництво» [3]. В наслідок цього значно впав відсоток встановлення осіб невідомих трупів, адже рівень життя в нашій країні обумовлює наявність значної кількості безхатченків, образ існування яких зазвичай призводить до того, що вони рано чи пізно стають «невпізнаними трупами» та в подальшому захоронюються як невідомі особи.

Окрім того, існує велика група осіб, які у зв'язку із виконанням професійних обов'язків щоденно ризикують своїм життям, це

військовослужбовці, журналісти, що працюють в «гарячих точках» військових конфліктів, працівники правоохоронних органів, медичні працівники, рятівники тощо. Такі особи, нажаль, надто часто гинуть або пропадають безвісти. Пошуки та встановлення місця знаходження таких осіб нерідко становлять колосальну роботу та іноді стають безнадійними [4].

Всі ці чинники підтверджують доцільність загальнообов'язкового державного дактилоскопіювання, яке дозволило б значно оперативніше та ефективніше розкривати злочини та встановлювати осіб невідомих трупів, невідомих хворих, місцезнаходження безвісти зниклих осіб тощо.

Наразі триває поступова заміна паспортів старого зразку для виїзду за кордон. Введення нових електронних внутрішніх документів, біометрична реєстрація осіб, що в'їжджають на територію країни надасть нові можливості також в ідентифікації невідомих трупів передчасно померлих, жертв злочинів, стихійних лих, техногенних катастроф, осіб, які в силу свого фізичного або психічного стану не можуть повідомити про себе.

Міжнародний досвід стану дактилоскопіювання населення [5] доказує переваги дактилоскопіювання окремих категорій осіб, необхідність, викликану подіями сьогодення та підтверджує актуальність вирішення питання дактилоскопічної реєстрації на законодавчому рівні, яке в нашій країні досі залишається не врегульованим.

Такий досвід організації і проведення дактилоскопічної реєстрації може бути використаний і в ході аналогічної діяльності по проведенню в життя нових технологій ідентифікації особи, таких як ототожнення по зовнішності, будові райдужної оболонки ока або молекулі ДНК, що є більш актуальним на сьогоднішній день.

З огляду на викладене, очевидними становляться необхідність створення єдиної багатофункціональної системи дактилоскопічних обліків в Україні, вирішення питання вдосконалення правового забезпечення дактилоскопічної реєстрації в країні.

Тому було б доцільно на законодавчому рівні розглянути питання проблеми прийняття відповідних нормативно-правових актів, які б регулювали загальне дактилоскопіювання населення України та іноземців, що перетинають державний кордон, для подальшого розкриття злочинів та встановлення невідомих трупів, підтвердження осіб невідомих хворих, для чого пропонуємо ініціювати прийняття закону про загальне обов'язкове дактилоскопіювання та відібрання зразків ДНК-профілю у населення України, тим самим поповнюючи вже існуючий дактилоскопічний масив та базу зразків ДНК-профілю.

Найпростіше організувати первинне відібрання відбитків пальців рук та зразків ДНК-профілю у населення було б під час отримання паспорту громадянина України. Відібрання зазначених зразків у громадян, що вже отримали паспорти, можливе при зверненні їх в державні органи.

На нашу думку, проведення загальної дактилоскопічної реєстрації буде відповідати цілям створення централізованої, єдиної, простої системи, спрямованої на боротьбу зі злочинністю, покликаної забезпечити адекватний існуючим загрозам рівень захисту держави і суспільства.

Список використаних джерел:

1. Наказ МВС України №785 від 11.09.2001 «Про затвердження Інструкції про порядок функціонування дактилоскопічного обліку експертної служби МВС України».
2. Закон України «Про національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII.
3. Наказ МВС України №454 від 21.07.2011 «Про внесення змін до Інструкції про порядок функціонування дактилоскопічного обліку Експертної служби МВС України».
4. Береговець Я. Б. Роль загальнообов'язкового дактилоскопіювання населення в розкритті злочинів і встановленні осіб невідомих трупів. *Криміналістичний вісник*. К., 2018. № 2 (30).
5. Дзядик Ю. Т. Процесуальні та практичні питання, що виникають під час дактилоскопіювання підоблікових осіб. Напрями їх вирішення / Ю. Т. Дзядик, А. С. Шевченко. *Криміналістичний вісник*. К., 2007. № 2 (8).